

Ecologisch Netwerk Albertkanaal !?

ENA staat voor Economisch Netwerk Albertkanaal. Dit ambitieus project kadert in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en wil een snoer van bedrijventerreinen uitbouwen langs het Albertkanaal tussen Lanaken en Antwerpen. In het voorjaarsnummer 2009 van Limburgs Landschap kon u lezen

ENA en LIKONA

Alleen al in Limburg dreigen verschillende natuurrijke gebieden langs het kanaal de dupe te worden van de eenzijdige uitwerking van het project. Het besef dat de open ruimte beperkt is, dringt in het dichtbebouwde Vlaanderen nog steeds niet door. Milieueffectrapporten, al dan niet met passende beoordeling, zijn zowat het enige instrument waarin economie en ecologie gekoppeld worden. Maar projectontwikkelaars zien dit louter als een noodzakelijk kwaad. U betaalt toch ook niet graag voor een studie die

dat de Limburgse milieuverenigingen zich niet kunnen vinden in de louter economische handelswijze die hierbij gehanteerd wordt. Ze pleiten voor een doordachte aanpak en integratie: grijp de kans om samen met het economisch netwerk ook het ecologisch netwerk te versterken!

uw plannen kan dwarsbomen? Bovendien zijn er dikwijls te weinig concrete gegevens voorhanden die de ecologische waarde van een gebied beschrijven, laat staan toelaten de impact van een project op de natuur te beoordelen. Daarom besloten de werkgroepen van de Limburgse Koepel voor Natuurstudie (LIKONA) om in 2009 gezamenlijk aandacht te besteden aan twee cruciale, natuurrijke gebieden binnen het ENA. Het betreft het bedrijventerrein 'Zolder-Lummen Zuid' of Groene Delle (Lummen, Hasselt) en het bedrijventerrein 'Genk Zuid-Oost' of het Munsterbos (Zutendaal). De Groene Delle is integraal aangeduid als zoekzone voor het ENA en zal daarom ook in zijn totaliteit worden onderzocht door de LIKONA-medewerkers. Van het Munsterbos ligt alleen de noordoostelijke zone in het ENA. Gezien het Munsterbos aansluit op het Bonijters bos (Bilzen) besloot men te inventariseren van de brug van de Bilzerweg (N730) in het noorden tot de brug van de Hoefvaartweg in het zuiden, met nadruk op de kanaalbermen.

De e van ecologisch

De Groene Delle en het Munsterbos liggen cruciaal: ze sluiten aan op open ruimtegebieden aan weerszijden van het kanaal en vormen een ecologische verbindingsas langs het kanaal. Om deze corridorfunctie ten volle tot haar recht te laten komen, is er een trendbreuk nodig. Het ENA-project is op dit moment een zuiver economisch verhaal en staat gelijk aan het opsoupe-

ren van nog meer open ruimte. Maar waarom zou men binnen ENA ook niet denken aan ruimte geven, aan kansen voor ecologische migratie over en langs het kanaal. En deze denkpiste geldt niet alleen voor de Groene Delle en het Munsterbos, maar ook voor andere natuurgebieden langs het Albertkanaal. Op die manier zorgt ENA tegelijk voor groene stapstenen en wordt ENA een economisch én ecologisch netwerk!

Eerste inventarisatieresultaten

De diverse verzamelde gegevens van de Likona-werkgroepen zullen verwerkt worden in een overzichtsrapport. We lichten nu al een eerste tipje van de sluier op aan de hand van onze eigen resultaten in de beide gebieden. Alhoewel het niet over uitgebreide inventarisaties gaat,

zijn er toch leuke en opvallende waarnemingen gedaan.

Groene Delle

Een bezoekje aan de Groene Delle op 18 augustus leverde onder andere 14 soorten libellen en 9 soorten sprinkhanen op. Geen zeer hoge aantallen, maar toch niet slecht voor een eenmalige inventarisatie.

De Groene Delle beschikt over een eerder beperkt aanbod aan leefgebieden voor libellen: verlaten vijvertjes, meer of minder verlandende vennetjes en een grote waterplas (het bekende 'Koet'). Deze plas heeft echter te weinig structuurvariatie om een echt libellenparadijs te zijn. Zes soorten toonden een gedrag dat wijst op voortplanting in het gebied. En van die zes soorten is

ENA mag geen zuiver economisch verhaal inhouden

Het onderzoek van Lila kadert binnen een groter LIKONA-verhaal

de koraaljuffer de meest bijzondere. Meerdere koppeltjes en eileggende exemplaren werden nabij een van de verlaten vijvertjes gezien. Aan het grootste vennetje werd de enige Rode-lijstsoort (categorie 'kwetsbaar') genoteerd, een mannetje van de beekoeverlibel. In een flits passeerde hier ook een 'gele' rombout. Zo'n plotse verschijning valt moeilijk te determineren, voorzichtigheidshalve gaan we er dan ook van uit dat het om een plasrombout ging. Maar gezien de vliegperiode zou het ook wel een rivierrombout kunnen geweest zijn. Een zeer zeldzame soort die de laatste jaren af en toe langs de Grensmaas wordt signaleerd. En moest uit verder onderzoek blijken dat de 'gele' rombout inderdaad een rivierrombout was, zou dat duidelijk wijzen op de corridorfunctie van het kanaal en het belang van groene ruimtes erlangs.

De koraaljuffer heeft haar naam niet gestolen

Sprinkhanen dan. Die zijn vooral aangetroffen in de heideachtige en zandige terreinen (droog dus). Dit leverde een typisch Lage Kempen-lijstje op met algemene soorten en kenmerkende soorten als knopsprietje en snortikker. Het gewoon spitskopje, opgemerkt aan het vennetje, is de enige soort die van vochtige tot natte leefgebieden houdt.

Buiten de libellen en sprinkhanen werden ook de levendbarende hagedis (aan het vennetje), het groot populierenhaantje (op berkenopslag) en de gewone vliegendoder (op schraal terrein) genoteerd.

Munsterbos – Bonijters bos

De ecologische waarde van de schrale, grazige kanaalbermen van het Albertkanaal stroomopwaarts van het onderzoeksgebied was al

eerder gekend. Maar het complex Munsterbos – Bonijters bos vormt eveneens een van de belangrijkste natuurgebieden in de overgang Kempen-Haspengouw. Onze (weliswaar beperkte) gegevens tonen dit aan voor de dagvlinders, sprinkhanen en hogere planten. De informatie werd verzameld in het Bonijters bos en langs de kanaalberm op 2 en 16 juli.

De waarneming van 23 dagvlindersoorten in één gebied en op één dag (16/07) is tegenwoordig en naar Vlaamse normen uitzonderlijk te noemen. De meest bijzondere exemplaren zijn 'liefhebbers van droge graslanden' en zij werden vooral in de kanaalbermen gezien. Koninginnepage (2 ex.), geelspriddikkopje (4 ex.), hooibeestje (1 ex.) en icarusblauwtje (100-den individuen) zijn leuke indicatorsoorten van grazige leefgebieden, maar superzeldzaamheden als bruin dikkopje (3 ex.) en klaverblauwtje (2 ex.) zijn dat zeker! De aanwezigheid van diverse bloemdragende (waard)planten is hier zeker niet vreemd aan. Typisch voor de overgang Kempen-Haspengouw is de mix van planten met een voorkeur voor een zandige bodem (we vonden o.a. struikheide, zandblauwtje, hazenpootje en gewone rolklaver) en planten met een voorkeur voor een lemige of kalkhoudende bodem (we vonden o.a. wilde marjolein, gewone agrimonie, heelblaadjes, rode ogentroost én jawel ruige anjer). Ook vlinders kenmerkend voor bos en bosranden maakten hun opwachting: eikenpage en boswitje bijvoorbeeld. Beide soorten werden zowel in de kanaalbermen als in de kern van het Bonijters bos signaleerd. Het boswitje (sterk bedreigd) is recent aan een opmars bezig en in Limburg lijken zowel het Al-

De Rode Lijst vermeldt de ruige anjer als zeldzaam

De kanaalbermen hebben een belangrijke functie als corridor

bertkanaal als de Zuid-Willemsvaart daar een belangrijke rol in te spelen. Gezien het hoge aantal boswitjes die geteld werden, kan het niet anders dan dat het hier om een bronpopulatie gaat.

Met 12 soorten sprinkhanen scoort het complex Munsterbos – Bonijters bos allesbehalve slecht. De twee zingende greppelsprinkhanen die werden aangetroffen, horen waarschijnlijk tot de zeer grote populatie van de nabij gelegen Zangerheistraat (momenteel de enige levensvatbare populatie in Belgisch Limburg). Ook de gouden sprinkhaan liet zich met twee mannetjes opmerken. Deze klimaatsoort breidt haar areaal noordwaarts uit. Dat de gouden sprinkhaan in dit gebied voorkomt, is niet onlogisch: het habitat is geschikt en ten noorden en ten westen komt de soort al voor. De aanwezigheid van de kustsprinkhaan en het wekkertje is minder vanzelfsprekend. Beide soorten bereiken in deze kanaalberm de zuidgrens van hun verspreiding in Limburg en Vlaanderen. Komt de kustsprinkhaan nog voor in de kuststreek, dan is het wekkertje een typisch Limburgse en zelfs Kempense soort. Een derde soort die in 'het minder vanzelfsprekend verhaaltje' past, is het negertje. Deze soort troffen we zelf niet aan, maar werd

later op het seizoen wel door sprinkhaankenners opgemerkt.

Het Bonijters bos omvat ook een kleine open plek die erg Kempens 'aanvoelt'. De zone ligt tegen een helling en wordt gebruikt als plaatselijk crossgebiedje. De begroeiing bestaat vooral uit kale, onbegroeide zandbodem en struikheidevegetatie. Ideaal voor de levendbarende hagedis en groene en bastaardzandloopkever. De dieren werden dan ook prompt gespot. In de onmiddellijke omgeving bevond zich verder een territorium van grauwe vliegenvangeren en kleine bonte specht.

We kunnen dus concluderen dat de eigen (weliswaar beperkte) waarnemingen wijzen op het ecologische belang van de grazige kanaalbermen (die zich verder stroomafwaarts uitstrekken). Allicht zullen de diverse gegevens verzameld door LIKONA dit kunnen bevestigen en de waarde van deze kanaaloevers als migratiecorridor verder onderbouwen.

Tekst: David Beyers

Foto's: Nadine Moens, Veerle Cielens
www.kuleuven-kortrijk.be/bioweb (p24, R)

Natuurpunt vzw (p25)